

Landskap: Småland.

Upptecknat av:

Carl VikingHärader: Uppsvidinge & Kånslöfs.

Adress:

Furåkra, 2 Kråksmåla.Soken: mar: Ålgull & Kråksmåla.

Berättat av:

Lantbr: Nils Jämså, m.f.

Uppteckningsår:

1940.

Född år

1811.

i

Ålgullssocken.Lista 11.Äm. I: p. 11Uppteckningen berörInstrument för sammankallning till
Bystämma, och var hölls stämman?Vol: 1.Stidor: 1-18.5. Blad teckningar.Obs! Den gamle, gode, sagermannen är känd
f.d. och harvar ej flera rekommendationer,
men givetvis ber jag m. f. på meddela vad
vi veta i bemälda ämne.Arv
Z

ACC. N.R. M. 6574:1-22

Landskap: Småland. Upptecknat av: Carl Viking
 Häraden: Uppvidinge ö Handöls Adress: Furåkra, Kråksmåla.
 Socken: ner; Ålgult ö Kråksmåla. Berättat av: Lantbr: Nils Jansson m. f.
 Uppteckningsår: 1940. Född år 1811. i Ålgults socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Vad jag minnes efter fädernas utdrag,¹
 så var i åldrig tid en samhögighet i
 jordabesittning. Den gamla hävdvinnna
 seden "Gänge hatt till och huva ifrån" gjorde
 f. o. m. i mitt minne att den gamle bonden
 gärna ville ha en äldste hansen till efter-
 trädare på "Fädernejora." Jantst ej san
 i familjen, då måste äldsta dottern
 gifta sig inom släkten, ty en "Utblöling"
 (ohesläktad) fick ogärna tillträde till Fäder-
 negården.

1. A-B. Orts och Platsbestämningar: Se avsn.
2. A-B. Personbestämningar: --- Lita!
3. A. Sammanställning till bestämna skedde

Landskap: Småland.

Upptecknat av:

Carl Viking

Härader:

Uppvidinge & Hålsjö.

Adress:

Furåkra, "Kråksmåla."

Söcken:

nor: Hålsjö & Kråksmåla.

Berättat av:

Lauter: Nils Jönsson, m. f.

Uppteckningsår:

1940.

Född år

1811. i Hålsjösnacken.LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2.

med trumma, "Tutande i Näverlur eller (?)
och sändes "Äldermansklobba rätt salsamkring
i byalaget." Den som sist fick "Klobba" skulle
bära henne till "Äldermannens" hem. Någon
gång sändes även "Budkavel" skuren i trä,
men sådan har jag aldrig sett, så den
kan jag ej avteckna. — Lågas bör, att bya-
laget skod under ledning av "Älderman-
nen. Ober: Vi skola veta att det var ej byns äld-
ste, manlige, "Älderman" var en Fiskb. När
en av byns bänder blev vald till "älderman",
skulle han bjuda byalaget på ett "Rung-
ande kalas, som hette Äldermanskille." Ä-
lderman valdes på våren vid "Vårfrudagskiden".

Landskap: Småland. Upptecknat av: Carl Viking,
 Häraden: Uppvidinge & Handbörd. Adress: Furåkra, Kråksmåla.
 Socken: mar: Ålgåult & Kråksmåla. Berättat av: Lauri, Nils Jansson, m.f.
 Uppteckningsår: 1940. Född år 1811. i Ålgåults socken.

3.
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

Gleden med liknande kalas fortfarande ännu
 har oss. Om Tex. Om bände blir vald till Nämnda-
 daman, så skall han bjuda på "Nämnda-
 mans-kalas" - Äldermannen hade till
 sin hjälp d. märe, som hette "besittare" om
 jag ej misstänker mig. Äldermannen
 cyklar vora "klobban, putelur och trum-
 ma."

B. Ljundsingvalerna utfärdades från "Faste-
 stenen" (Förstugbo av sten) vid älderman-
 nens hem, dit man samlades till bestäm-
 ma vanligen kl. 6 på aftonen. Teckning
 N:o 1. visar en mycket gammal äldermans-
 trumma, det är farbror Nils, sagoberätta-

ACC. N:R. M. 6574:1-22
Landskap: Småland. Upptecknat av: Earl Viking
Härader: Uppvidinge: Hantviken Adress: Turåkra, "Kriksmåla.
Socken: var: Ålgårds Kråksnäs. Berättat av: Rantte, Nils Jansson, m. f.
Uppteckningsår: 1940. Född år 1811. i Ålgårds socken.

4.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ren, som klädd i äldrig kostym en sön (4.
dag lät mig höra den gamla brumman.
Men Åldermannen kunde även kalla bän-
derna samman med "Lur." Det hette att han
då "Tubade ihop göbbarna." Sådana "Näver-
lurar, se teckning n: 2. A. "Kramlur." n: 2. B. "Bak-
lur." Och n: 2. C. "Stacklur;" av det småländska
ordet "Stackat," som betyder kost. A-
ven förekom att han "Tubade i ett "Bock-
horn." se teckning n: 3. C. Eller och sände
Åldermannen klocka rättrols kring i byn, när
Åldermannen ville kalla byabän-
derna samman. På kungörelse i kyrkan upp-
lästes för Bystämman, veta vi ej, men för

Landskap: *Småland.*Upptecknat av: *Carl Viking*Häraden: *Uppvidinge östnordbores* Adress: *Furåkra, "Kråksmåla".*Socken: *mar: Mghults Kråksmåla* Berättat av: *Lantbr: Nils Jansson, m. f.*Uppteckningsår: *1940.*Född år *1811* i *Mghults socken.*LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Hållande av s. k. "Sockenstämma förekom (5)
"Lyrning Från predikstolen." På sammaren
samlades man på "Mollbänken" vid älde-
männens stovenägg. "Mollbänken" var
en gråbevuxen jordvall vid stugans läng-
sida, som tjänstgjorde som sammaren, som
drivbänk elvis för blannor, som vintren skys-
dade den för drag underifrån, ty husets grund
var ytterst primitiv i gammal tid. På den-
na vall sitta gubbarna och rådslaga, ledde
av "Åldermåne" om byns gemensamma an-
lägenheter; och när man enats om en sak,
så "stadfäste" äldermannen beslutet med
"Klabbslag" likasam vid nufida sammarenst-

Landskap: Småland.Upptecknat av: Ezer VikingHärader: Uppvidinge & Handbörds.Adress: Turåkra, Bräknsåla.Socken: mar: Ålgö och Bräknsåla.Berättat av: Lauki: Nils Jansson, ordf.Uppteckningsår: 1940.Född år 1814 i Ålgö och Bräknsåla.LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

stämman. "Åldermansklubben", se teckning G.
nr 3:8. Efter slutad överläggning bjöd Ålder-
mannen på var sin "Rulle Hacköl us-
en stänka." Se teckning nr 4:8. F., som tyd-
ligt visar utseendet av dessa äldre
kärle. Obs! Man hade ej bystämman i an-
rans mans hem än hos Åldermannen,
ty det var "han som kallat bönderna
till sig, men bönderna valdes till Åldermän-
ärligen i tur och ordning i byalaget "Öjst
di döjde te föreståat" men det hände att
en dugande Ålderman blev vald flera
år å rad, så länge han ville inneha
Åldermanssjänsen. Bräknsåla sockens

Landskap: Småland.Upptecknat av: Carl Viking,Härader: Uppvidinge Östlandsbörd.Adress: Furåkra, "Kråksmåla."Socken: mar: Ålgöls Östlandsbörd.Berättat av: Lantbr. Nils Jansson, v. f.Uppteckningsår: 1940.Född år 1811 i Ålgöls sockna.LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

siste ålderman död omkring 1885. Han (C. Anders Petter, och var Lantbr. i Bölsmåla i socknen. Siste åldermannen i Ålgöls dag 1884. Och benämndes för "Gamle Gustav Ålderman" i byn Kvarterbo i socknen. G. Stt samlingsplatsen varit utrustad med stenar vika vi, men det är väldigt länge sen man samlades så ut i det fria, det var före min barndomstid. En sådan plats finnes på Fräskelås ägor invid Långgöl (mindre skogsjö) i Kråksmåla-socknen. En sten var kullfallen, men jag och 2 andra personer reste stenen åter på sin plats en söndag sommaren 1938. En gång skulle

Landskap: Småland Upptecknat av: Carl Viking
 Häradet: Uppvidinge & Bandhärads Adress: Turåkra, "Prickmåla"
 Socken: mar: Ålgöls socken Berättat av: Lantbr: Nils Jansson, m.f.
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1811 i Ålgöls socken

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

man där på skogen infångat en råvar, 8.
 och mördare, som vistades på skogen och
 man dömde honom att hängas med det
 samma, sen "Grov di mir liket i en sten-
 röse i skogen," berättades det. En annan
 sådan plats med stens är vid "Ödeljeh-
 an" i Krokshults ägor i Ålgöls socken.
 Något hus exakt för bystämmanus här-
 lande veta vi ej; men farbror Nils berät-
 tade följande. Hans farfar omkring 1760.
 ägde gården i Krokshult där jag är född
 och även gården i Björkebo. Där farbror
 var född och bodde när han berättade
 följande. Senne Brände hette Nils Bengtson

Landskap: *Småland.* Upptecknat af: *Carl Vilius*
 Häraden: *Uppvidinge och Krokstads.* Adress: *Turäkra, Krokstads.*
 Socken: *när Krokstads och Krokstads.* Berättat af: *Lantbr. Nils Jansson, en f.*
 Uppteckningsår: *1940.* Född år *1811.* i *Krokstads socken.*

9
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

Han var på sin tid Alderman och se-
 dan Biskopsdagman. Bengtson byggde en
 "Brudstuga" i Krokstads och utrustade den
 med bord och stolar, och där kläddes
 byns unga brudar i den hemlånte Brud-
 kronan innan de red till Krokstads
 kyrka att vigas. Där hölls även Bystämman
 på somrarna, när det var regnväder,
 men ej på vintern ty "Så va ingen spis
 i "Brudstuga". Det var sedan att de flickor
 i byn, som giftades "stoda brudar" vid
 Pingst och helst vid midsommar och
 det var den varma årstiden.

4. A. Det fanns olika sammankomningar

ACC. N:R. M. 6574:1-22
 Landskap: Småland. Upptecknat av: Carl Viking
 Häraden: Uppvidinge & Åmål. Adress: Furåkra, Kråksmåla.
 Socken: mar: Ålgård & Kråksmåla. Berättat av: Lantbr: Nils Jonsen, m. f.
 Uppteckningsår: 1940. Född år 1911. i Ålgårdssocken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Strument för bystämma i samma by. sek 10.
 var, så att bönderna måste hålla vissa
 Larminstrument för att den tiden skräms
 bort vargarna, så som hålla sig på
 avstånd från hjordarna, när som betade
 om sommaren. Det var "Vallpojkar och Vall-
 grebbor" (15-16 års flickor) som även bläste i lur
 eller Bockhorn när som vallade djuren.
 Som lärde bläsa toner som tyddes på "Var-
 gar synliga", "Vargar river hjorden" Eller fog-
 eld har brutit ut. Obs: T.ex. "Bramluren"
 hördes 1/2 mil när det var stilla, vackra,
 sommarkvällar. Obs: Hördes sådana var-
 ningstoner från betesmarkerna till Byg.

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Småland. Upptecknat av: Carl Vikberg
 Häraden: Uppvidingeö länshöfd. Adress: Furåkra, Bråksmåla.
 Socken nr: Stghults Bråksmåla. Berättat av: Lantbr. Nils Jönsson m.f.
 Uppteckningsår: 1940. Född år 1811. i Stghults socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

då måste den manspersan, som "Kade" ("kläv i bet") hastat ästad till omedelbar jäg, och vid skogeld fick ingen sig undandra, det var ett bland de många besluten på Bystämman.

B. Vanligaste typen hos oss var Trusna eller näverlur. Oks: Farbror sade att han hört detta, att i samtliga orter hade dam ett väldigt stort Horn, som i småländan var till att blåsa och sen ur det stora hornet drucko gubbarna Öl vid Bystämman; men det var ej seden med rådelhorn hos oss, så jag vet ej kunna teckna det. Hornen var liksom gemensamma ägendom

Landskap: Småland.Upptecknat av: Carl Viking,Härader: Eppvidinge & Hanabords.Adress: Furåkra, Kräkumåla.Socken: Mar: Mghult & Kräkumåla.Berättat av: Lantbr: Nils Jansson. m. f.Uppteckningsår: 1940.Född år 1811. i Mghultsocken.12
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

och bette "Bjshornet." (12.)

G. Se övriga typerna och deras användningar redan beskrivet. Förlast ton hade "Bockhornet" det var ett skärande ljud, men kärt på sitt vis, ty när det hördes från skogen, då "Var den vackra sommaren här." Om det kan inpressera skall jag å teckning N: 5. visa en salhulla, som blåser i raktur, sommaren 1900. då jag arbetade vid "Falu-Vansbro" järnvägsbygge. Det var stöddiga, men präktiga flickor "Kullorna" borta på fjällängarna bland sina kor och hundar med de öpprättstående örnen. jag ser dem för min inre syn när jag vill. Det är precis ingen herregård.

Landskap: Småland.Upptecknat av: Carl VikingHärader: Uppvidinge & Handbörst. Adress: Turåkra, 2^e Kråksmåla.Socken: var. Alghult & Kråksmåla. Berättat av: Lautbr. Nils Jansson, m. f.Uppteckningsår: 1940. Född år 1811 i Alghultsacken.13
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Byggnad han bor i, men en härlig storslagen¹³ natur och en klämmig flicka; sam i det fog till benen för en "Rakare." Obs! Senna utveckling från ämnet är till för att visa en bild av det gamla livet; då kuren toner chade i skogarna. S. A. Nu det upptecknade framgår att olika instrumenten gagnades för sammanhållning till Byrtämna. En gång kunde Ålder- mannen gagna "Trumma, en annan gång lur eller och sånde han Åldermans klobba till närmste granne, så fick han i sin tur bära klobba till sin närmste granne o.s.v. Men "rättsols skulle klobba bä- rat genom byn, ty annars var man ut för

Landskap: *Småland.* Upptecknat av: *Carl Viking*
Häraden: *Uppvidinge ö landsbys* Adress: *Luråkra, "Kråksmåla".*
Socken: *nae: Ålgöls ö Kråksmåla,* Berättat av: *Lantbr. Nils Jansson, m.f.*
Uppteckningsår: *1940.* Född år *1811.* i *Ålgöls socken.*

14
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

och Lycka". Sen, som rist fick "Klotta" (14,
skulle bära den till Äldersmannens hem.
De viktigaste Byråstämman höllas vis
vid "Vårfrutid" och på hösten vid "Michaeli-
tid," men sen kallades "göbbarna samman
tid efter annan, när Äldersmannen
hade något av vikt att meddela. Ibland
kunde tvister om t.ex. "Hållning av går-
desgård uppstå mellan freunde bänder,
sådan tvist måste biläggas eller och "Rä-
märken" tros vara flyttade av någon
granne. Eller någon kunde böta för för-
summad gårdsgårdshållning varige-
nom djuren gjort intrång och skada

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Småland. Upptecknat av: Carl Vikner
 Häraden: Uppvidinge ö Häradet. Adress: Furåkra, Bråksmåla.
 Socken nr: Högshult ö Bråksmåla. Berättat av: Lantbr: Nils Jansson m.f.
 Uppteckningsår: 1940. Född år: 1811 i Högshults socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

den växande grödan o.s.v. (18.

B. Perioden för det upptecknade avser tiden före till omkring 1850. Sen avtog efterhand den gamla äldermannasynslan, så framåt 1870-talet var den slut hos oss. Väl minnes jag, som 10-årig pojke = 1884, att d. s. k. "Byrmanen" sände ut någon gång Budhavet, rörande underhåll av h. et. "Byvägen," men sen lag Byrmanstulen bort också till 1900.

C. De gamla beskrivna lederna trodde fäderna gingo tillbaka till "Hedenhäs." Längre borde väl det vara sedan bystämma och ting höllas i det fria vid fört anställda

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 6514:1-22

Landskap: Småland. Upptecknat av: Carl Viking
 Häraden: Uppvidinge & Kånkövs, Adress: Furåkra, "Kråksmåla."
 Sockenar: Ålgshult & Kråksmåla. Berättat av: Lantbr. Nils Jansson, m. f.
 Uppteckningsår: 1940. Född år 1811. i Ålgshults socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

stenar, som de gamla kallade "Lammars-
ring." När de gamla instrumenten tillham-
mit är svårt att exakt bestämma. T.ex. den gam-
la krumman, som farbror slog på, se teckning
N:o 1. Den hade tillhört hans farfar, förut beme-
de Riksdagsman och Älderman Nils Bengtsson.
Alltså omkring 1760. "Stackluren" N:o 2. G. Var till-
verkad i början av 1800-talet av Regnman, son
Per Nilsson, då lantbr. på Fädersnegården i Ålgshult.
Se två andra typerna av Lurar vet jag
ej deras ålder, men är förvisad om att
dessa vara minst 100 år gamla. Rockhornet
var och mycket äldre, som 8-årig pojke fick
jag hornet av f.d. Lantbr. Gustav Loranth

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Småland. Upptecknat av: Carl Vihing,
 Häraden Uppvidinge & Kävlinge. Adress: Turåkra, Kråksmåla.
 Socken mär: Kåghult & Kråksmåla. Berättat av: Lantbr. Nils Jansson, w. f.
 Uppteckningsår: 1940. Född år 1811 i Kåghults socken.

17
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

Grakssan i Kåghult, men "småpojkar" ⁽¹⁷⁾
 ska slarva bort sina lekaker, så gör-
 de även jag. Eftersom tiden för bemälda up-
 teckningars motiver tillkomst ligger så väldigt långt
 tillbaka veta vi ej om vem, som börjat där.
 D. de former och arter, som vora före 1850, är
 upptecknat vad vi veta. Efter 1900. Ja en kvar-
 leva spåras. T. f. för Brevägarnas underhåll
 tillsättes en bande i byn var 5-6 år. Kvan-
 af-fischerar å offentlig plats när väryu ska
 hållas av kvanen och Kvanaffäringsman, rest-
 längder får sedan avhentas hos fjärdingsman-
 nen. o. s. v.

G. A. Meddelare och pagesmän, se ovan!!

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R. *M. 6574:1-22*

Landskap: *Småland.*

Upptecknat av: *Carl Vihing*

Härader: *Uppvidinge & Hälso* Adress: *Turåkra, Kråksmåla.*

Socken: *Alghult & Kråksmåla* Berättat av: *Lantbr. Nils Jansson m.f.*

Uppteckningsår: *1940.*

Född år *1811* i *Alghults socken.*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

18.

N° 1.

*Faderbror Nils slår på
den gamla "Byggnaden."*

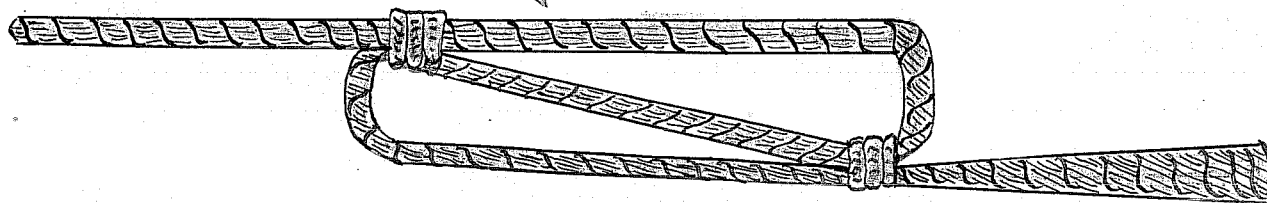
ACC. N.R. M. 6514:1-22

Landskap: Småland. Upptecknat av: Carl Viking
 Häraden: Uppvidinge ö Handbörds. Adress: Turåkra "Kråksmåla.
 Socken namn: Älgshult ö Kråksmåla. Berättat av: Lantbr: Nils Jansson m. f.
 Uppteckningsår: 1940. Född år 1811. i Älgshults socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

19.

N° 2. B. "Kramlur." Från Sästgivaragård i Lenhovda-
socken, Kramberg-Rån.

N° 2. B. "Raklur." Från Högerås i Älgshults socken.

N° 2. C.

"Packlur." (kort Lur) Från Kråksmåla i Älgshults socken.

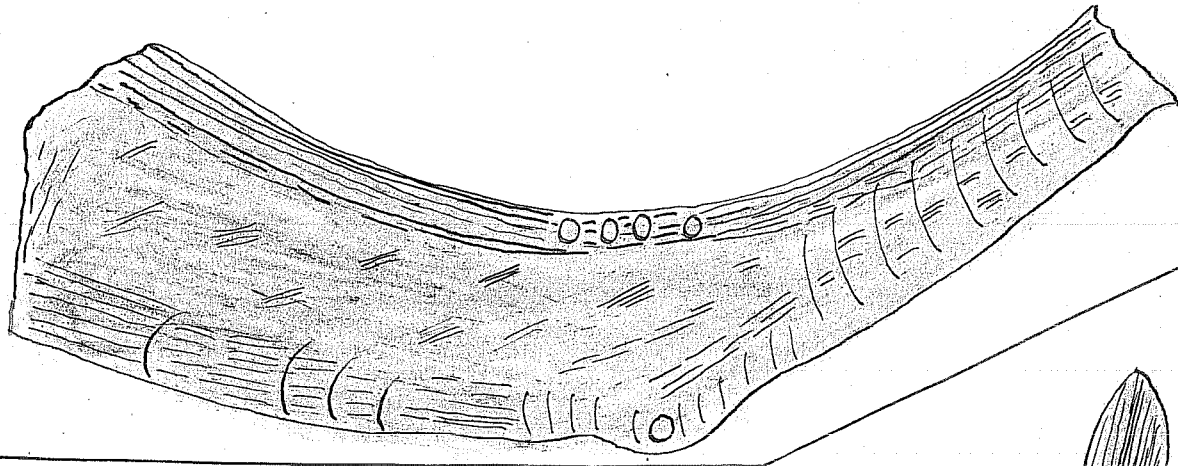
Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 6514:1-22

Landskap: Småland Upptecknat av: Carl Viking
Häraden: Eppvidinge & Handboles Adress: Turäkra, Kråksmåla.
Socken.nar: Älgåult & Kråksmåla Berättat av: Lantbr: Nils Jansson, m. p.
Uppteckningsår: 1940. Född år 1811. i Älgåultsockna.
N:o 3. C. "Bockhorn." Från Krokskull Älgåultsockna.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

20.

N:o 3. D. "Hårdmans-klobba." Från Böle, Kråksmåla socken.

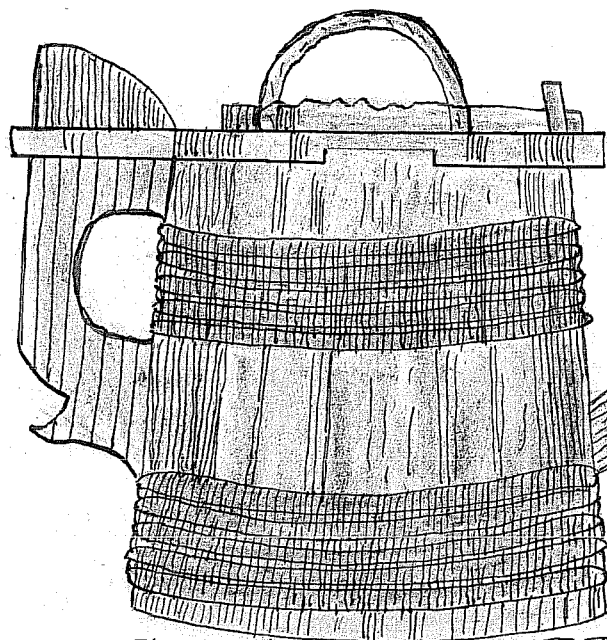
Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R. M.6514:1-22

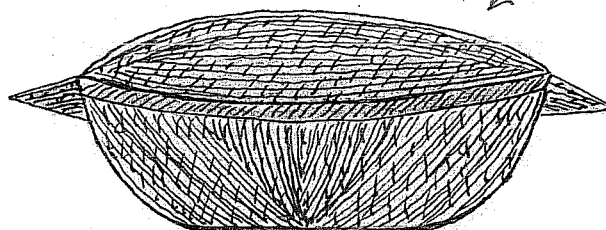
Landskap: Småland. Upptecknat av: Carl Viking,
 Häraden: Uppvidinge ö Hanabörd: Adress: Furåkra, Kråksmåla.
 Socken namn: Åghult ö Kråksmåla. Berättat av: Lantbr: Nils Jansson, m. f.
 Uppteckningsår: 1940. Född år 1811. i Åghults socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

21.

N° 4. F. "Ölskänk."

N° 4. B. "Ölskål."

N° 4. B. "Ölskål."
 Gården "Råabacken", Lindskult,
 Kråksmåla.
 Öls: Ekträ, en kanna's rymd.

Marurbjörk i. Halstaps
 rymd. Gården Halstaps,
 i Bäckelö socken, Kalmar-
 Län.

ACC. N:R. M. 6514:1-22

Landskap: Småland.

Härader: Nyppordinge & Handbörds.

Sockenar: Höghult & Kräksmåla.

Uppteckningsår: 1940.

Upptecknat av: Carl Vekung,

Adress: Turåkra, Kräksmåla.

Berättat av: Lantbr: Nils Jansson, m. f.

Född år 1891. i Höghultssocken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

22.

N: S. Min "Kolla blåsa
i rakker." Minnesteck-
ning från Salarna
Minnesteckning 1900.

